

MOLIYAVIY HISOB VA HISOBOTNING BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI

Sherzod Maxmudov
TOSHKENT AMALIY FANLAR UNIVERSITETI
Toshkent shahar Chilonzor tumani Gavxar ko'chasi 1-uy
(Sherzod Maxmudov Baxtiyorovich) tushina888@mail.ru

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10467771>

Kalit so'zlar: zamonaviy buxgalteriya

Annotatsiya. Zamonaviy bozor iqtisodiyoti sharoitida moliyaviy resurslarni boshqarishda (menejmentida) buxgalteriya (moliyaviy) hisobotning ahamiyati o'rganildi va ko'rib chiqildi. Moliyaviy resurslarni boshqarish (menejment) kompaniyaning moliyaviy -iqtisodiy faoliyatini zamonaviy talablarga asoslangan samarali usullar bilan boshqarishdir. Maqolada kompaniyaning samarali faoliyatini tashkil etishda va hozirgi bosqichda moliyaviy boshqaruvda moliyaviy hisobotlardan foydalanishning ko'p qirrali xususiyatlari ko'rib chiqildi.

KIRISH

Bugungi kunda moliyaviy hisob va hisobot har bir kompaniyada muhim rol o'ynaydi. Masalan, moliyaviy buxgalteriya hisobi va hisoboti asosiy manfaatdor tomonlarga asoslangan qarorlar qabul qilishlari uchun foydali ma'lumotlarni taqdim etadi. Moliyaviy ma'lumotlarga muhtoj bo'lgan muhim manfaatdor tomonlarga kreditorlar va investorlar kiradi. Bundan tashqari, moliyaviy hisobot kompaniyada nazorat va hokimiyatni ajratish natijasida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolarni hal qilishga yordam beradi. Kompaniyada asosiy rol o'ynaydigan kreditorlar va investorlardan tashqari, moliyaviy hisobot davlat tomonidan o'rnatilgan buxgalteriya standartlari va tamoyillariga (BHMS) rioya qilishi kerak. Shunday qilib, moliyaviy hisobot va buxgalteriya hisobi har bir kompaniyada muhim ahamiyatga ega, chunki u asosiy manfaatdor tomonlar uchun foydali ma'lumotlarni taqdim etadi.

[2]. Moliyaviy hisob va hisobot tashqi manfaatdor tomonlarga kompaniyaning rentabelligi, o'sishi va risklarini baholashda yordam beradigan muhim ma'lumotlarni taqdim etadi. Ko'pincha, bu kompaniya aksiyalarini baholash uchun kerak bo'lgan ma'lumotlardir. Masalan, kompaniyaning

rentabelligi, risklari va o'sishini baholash manfaatdor tomonlarning qarorlari uchun foydali ma'lumot beradi va bu qarorlar ular investitsiyalaridan kutayotgan daromadlarga bog'liq. Bundan tashqari,

moliyaviy hisobot investorlarning kreditlarni sotish, sotib olish va to'lash bo'yicha qarorlari uchun foydali ma'lumotlarni taqdim etadi.

Moliyaviy hisobot, shuningdek, moliyaviy buxgalteriya ma'lumotlarini tashqi qaror qabul qiluvchilarga, kreditorlarga va investorlarga etkazishda bosh rolini o'ynaydi. Buning sababi shundaki, u manfaatdor tomonlarga kelajakdagi pul oqimlari vaqtini, miqdorini va noaniqligini baholashga yordam beradigan foydali ma'lumotlarni taqdim etadi. Taqdim etilgan foydali ma'lumotlar manfaatdor tomonlarga chuqur moliyaviy ma'lumotlarni taqdim etish uchun kompaniyaning resurslari va kompaniyaning iqtisodiy resurslaridagi o'zgarishlar haqida bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, moliyaviy buxgalteriya hisobi va hisobot o'rtasidagi munosabatlar umumiy qabul qilingan buxgalteriya tamoyillari (BHMS) bilan bog'liq. Masalan, moliyaviy buxgalteriya hisobi kompaniyada moliyaviy hisobot uchun zarur bo'lgan standartlarga ega.

Moliyaviy ma'lumotlarga muhtoj bo'lgan manfaatdor tomonlar toifalari

Moliyaviy ma'lumotlarga muhtoj bo'lgan asosiy manfaatdor tomonlardan biri bu investorlardir. Investorlar kompaniya muvaffaqiyatli bo'lgan hollarda foydadan bahramand bo'lishadi. Shunday qilib, investorlar har doim yaxshi qarorlar qabul qilish uchun kompaniyaning moliyaviy ma'lumotlari haqida ko'proq bilishni xohlashadi. Masalan, investorlar sotib olinadigan aksiyalarning narxi va soni haqida bilishni xohlashlari mumkin.

Moliyaviy ma'lumotlarga muhtoj bo'lgan manfaatdor tomonlarning boshqa toifasi kreditorlardir. Buning sababi shundaki, ular har doim investitsiyalarini yo'qotish xavfi bor, chunki ular bankrot bo'lgan taqdirda ko'proq da'volarga ega. Misol uchun, agar kimdir kompaniyaga sarmoya kiritmoqchi bo'lsa, ular ko'proq ma'lumotli qarorlar qabul qilish uchun kompaniyaning o'z kapitali haqida ko'proq bilishni xohlashadi. Bundan tashqari, kreditorlar har qanday biznesni yuritish uchun kompaniyaning resurslari va kreditlari haqida ko'proq bilishdan manfaatdor.

Moliyaviy hisobot ma'lumotlaridan foydalanuvchi sifatida investorlar va kreditorlar o'rtasidagi farq

Investorlar ham, kreditorlar ham moliyaviy hisobot ma'lumotlaridan turli maqsadlarda foydalanadilar. Misol uchun, investorlar kelajakda dividendlar manbai va aksiya qiymatining oshishi kabi foydaga ko'proq qiziqishadi. Biroq, kreditorlar moliyaviy hisobotdagi asosiy to'lov va foizlar manbai (pul oqimlari) bilan ko'proq qiziqishadi.

Qanday qilib moliyaviy hisobot muammolarni hal qilishga yordam beradi.

Moliyaviy buxgalteriya hisobi va hisoboti kompaniyaning resurslariga egalik qilish va nazoratni ajratish natijasida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolarni oldini olishga yordam beradi. Masalan, ko'pgina korporatsiyalarda eng oddiy aksiyadorlar (kreditorlar va investorlar) kompaniyaga kredit berish va investitsiya qilish orqali moliyaviy resurslarni taqdim etadilar. Bu kreditorlar va investorlar nomidan kompaniyaning kundalik faoliyatini yuritish uchun rahbarlar, menejerlar va xodimlar yollanganligini anglatadi. Shunday qilib, kreditorlar va investorlar xodimlar va menejerlardan farq qiladi, chunki ular moliyaviy kapitalni ta'minlaydi. Moliyaviy hisobot kreditorlar, investorlar, xodimlar va menejerlar o'rtasidagi hokimiyat va nazoratni ajratish natijasida yuzaga keladigan muammolarni hal qilishga yordam beradi.

Umumiy qabul qilingan buxgalteriya tamoyillari (BHMS)

BHMS (Buxgalteriya hisobi milliy standartlari) tomonidan o'rnatilgan buxgalteriya hisobi standartlari, protseduralari va tamoyillarining umumiy to'plamini o'z ichiga oladi, ulardan kompaniyalar va tashqi aksiyadorlar tomonidan foydalanish uchun moliyaviy ma'lumotlar haqida hisobot berishda foydalanishlari kerak. O'zbekistonda ushbu usullar va amaliyotlar kompaniyalar uchun voqealar, tranzaksiyalar va hokazolar haqida qanday hisobot berishlari kerakligi bo'yicha nufuzli ko'rsatmalarni o'rnatadi.

Xulosa

Moliyaviy hisobot va buxgalteriya hisobi kompaniyadagi kreditorlar va investorlar kabi asosiy manfaatdor tomonlar uchun foydali ma'lumotlarni

taqdim etadi. Masalan, u manfaatdor tomonlarga kompaniyaning rentabelligi, o'sishi va risklarini baholashda yordam beradigan muhim ma'lumotlarni taqdim etadi. Moliyaviy hisobot, shuningdek, moliyaviy buxgalteriya ma'lumotlarini asosiy manfaatdor tomonlarga kelajak vaqtini, miqdorini va noaniqligini baholashda yordam berish rolini o'ynaydi. Bundan tashqari, u kompaniya resurslarini boshqarish va egalik huquqini ajratish bilan bog'liq muammolarni hal qilishga yordam beradi. Buxgalteriya hisobi standartlari va tamoyillari (BHMS) turli xil ahamiyatga ega bo'lishidan tashqari, ko'pchilik kompaniyalarning moliyaviy hisobotini aniq va izchil usul orqali yaxshilaydi.

11. Negrao MV, Lam VK, Reuben A, Rubin ML, Landry LL, Roarty EB, Rinsurongkawong V, Lyuis J, Roth JA, Swisher SG, Gibbons DL, Wistuba II, Papadimitrakopoulou V, Glisson BS, Blumenschein JGR, Jr. , Heymach QK, Chjan J. PD-L1 ifodasi, o'simta mutatsion yuki va saraton geni mutatsiyalari kichik hujayrali bo'lmagan o'pka saratonida HLA sinf I genotipiga qaraganda immunitetni nazorat qilish punkti blokadasidan ko'proq foyda keltiradi . *J Torak Onkol* . 2019; 14 : 1021–1031. [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]
12. Hosmer DW, Lemeshow S, Sturdivant RX. *Amaliy logistik regressiya* , 3-nashr. Wiley; 2013. [[Google Scholar](#)]
13. Hastie TJ, Tibshirani RJ. *Umumlashtirilgan qo'shimcha modellar* . Boka Raton, AQSh: Chapman & Hall/CRC; 1990. [[Google Scholar](#)]

ADABIYOTLAR

1. Negrao MV, Lam VK, Reuben A, Rubin ML, Landry LL, Roarty EB, Rinsurongkawong V, Lyuis J, Roth JA, Swisher SG, Gibbons DL, Wistuba II, Papadimitrakopoulou V, Glisson BS, Blumenschein JGR, Jr. , Heymach QK, Chjan J. PD-L1 ifodasi, o'simta mutatsion yuki va saraton geni mutatsiyalari kichik hujayrali bo'lmagan o'pka saratonida HLA sinf I genotipiga qaraganda immunitetni nazorat qilish punkti blokadasidan ko'proq foyda keltiradi . *J Torak Onkol* . 2019; 14 : 1021–1031. [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]
2. Hosmer DW, Lemeshow S, Sturdivant RX. *Amaliy logistik regressiya* , 3-nashr. Wiley; 2013. [[Google Scholar](#)]
3. Hastie TJ, Tibshirani RJ. *Umumlashtirilgan qo'shimcha modellar* . Boka Raton, AQSh: Chapman & Hall/CRC; 1990. [[Google Scholar](#)]
4. Harrell FE. *Chiziqli modellarga, logistik va tartibli regressiyaga va omon qolish tahliliga ilovalar bilan regressiyani modellashtirish strategiyalari* . Springer; 2015. [[Google Scholar](#)]
5. Grenlandiya S, Pearl J, Robins JM. Epidemiologik tadqiqotlar uchun sabab diagrammalari . *Epidemiologiya* 1999; 10 : 37–48. [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]
6. Williamson EJ, Aitken Z, Lawrie J, Dharmage SC, Burgess JA, Forbes AB. Aralashtirgichni tanlash uchun sabab diagrammalariga kirish . *Respirologiya* 2014; 19 : 303–311. [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]
7. Heinze G, Dunkler D. O'zgaruvchan tanlov haqida beshta afsona . *Transpl Int* . 2017; 30 : 6–8. [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]
9. Steyerberg EW, Vickers AJ, Kuk NR, Gerds T, Gonen M, Obuchowski N, Pencina MJ, Rattan MW. Bashoratli modellarning ishlashini baholash: an'anaviy va yangi o'lchovlar uchun asos . *Epidemiologiya* 2010; 21 : 128–138. [[PMC bepul maqola](#)] [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]
10. Mandrekar SJ, Schild SE, Hillman SL va boshqalar. Ilg'or bosqich kichik bo'lmagan hujayrali o'pka saratoni uchun prognostik model shimoliy markaziy saraton